

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จนถึงปัจจุบันที่คอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น แต่ขนาดของเครื่องเล็กลงและราคาก็ถูกลงมากพอที่ธุรกิจขนาดเล็ก หรือบุคคลทั่วไปสามารถซื้อไว้ใช้ในโรงงานได้ คอมพิวเตอร์จึงกลายเป็นสิ่งที่สามารถพบเห็นได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นโรงงาน บริษัท ศูนย์การค้า ธนาคาร การบันเทิง หน่วยงานราชการต่างๆ หรือตามสถาบันการศึกษาและตามบ้าน หรือแม้กระทั่งร้านแว่นตา และหมอดู และผลที่ตามมาก็คือ คอมพิวเตอร์เป็นที่ต้องการของคนทุกวัย ทุกวงการ จนเป็นที่กล่าวกันว่า การพัฒนาประเทศจะขาดคอมพิวเตอร์ไม่ได้ (ศรีศักดิ์ จามรมา 2528: 73) คอมพิวเตอร์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนในสังคมในทางตรงและทางอ้อม อย่างเช่น มีการกล่าวถึงคอมพิวเตอร์ใน ไทม์แมกกาซีนว่า คอมพิวเตอร์เป็นบุรุษแห่งปี (TIME'S MAN OF THE YEAR (1982)) (JOHN A. MEYERS 1983: 3)

ประเทศไทย มีการพัฒนาการทางเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาตลอดในระยะหลายปีที่ผ่านมาอย่างรวดเร็วเช่นกัน จากการสนับสนุนทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างรวดเร็ว สะดวกมีคุณภาพและมีปริมาณงานสูงขึ้น จะเห็นว่าแนวโน้มของการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะไมโครคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานต่างๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง ในทางการศึกษาก็เช่นเดียวกัน อุปกรณ์สื่อทัศนูปกรณ์หรือสื่อการสอนได้ถูกพัฒนาต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับ เพื่อมุ่งหวังให้สื่อเหล่านี้มีผลช่วยให้เกิดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม อุปกรณ์ประเภทคอมพิวเตอร์เป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่มีบทบาทและถูกนำมาใช้ในการศึกษาและมีการตื่นตัวกันอย่างมากในปัจจุบัน เพราะคอมพิวเตอร์เป็นทั้งศาสตร์ สื่ออุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดการศึกษาด้วย (ไพโรจน์ ตีรณานุกุล 2521: 66) ซึ่งขณะนี้คอมพิวเตอร์ก็กำลังมีบทบาทในทางการศึกษาของไทย โดยได้มีการนำไปใช้

ในสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ในหลายลักษณะ คือ การบริหาร การบริการ การวิจัยและการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมและสิ่งแวดล้อมของไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถาบันให้สอดคล้องกับความเป็นไปในสังคม และมีแนวโน้มว่านักเรียนจะต้องมี ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) สูงขึ้น (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ 2530:3) เพราะการดำเนินชีวิตประจำวันจะต้องเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์มากขึ้นทุกทีดังกล่าว่าข้างต้นนั่นเอง

จากสภาพการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในวงการศึกษาดังกล่าว ก็มีข้อถกเถียงกันในปัญหาหลายประเด็น เช่น ปัญหาด้านความคิดทางการศึกษา(สนั่น ปัทมทิน 2526:59 นิตยา กาญจนวรรณ 2526:23) ปัญหาด้านโปรแกรม ด้านบุคลากร ด้านเศรษฐกิจและการลงทุน ด้านเทคนิคของเครื่อง และด้านนโยบายและแผนการใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดว่าควรจัดการอย่างไร และควรนำมาใช้ในระดับใด ลักษณะไหน จึงจะสอดคล้องกับความต้องการและคุ้มกับการลงทุน(วีระ ไทยพานิช 2527:47)

ในสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาของประเทศไทย ปรากฏว่า มีการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ทั้งในระดับปริญญาตรี และโท ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง (วิชชุดา กุ้พงษ์สวัสดิ์ 2530:57) ในระดับมัธยมก็มีการเปิดสอนวิชาคอมพิวเตอร์ขึ้นแล้วมีหลายโรงเรียนที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมีถึง 25 โรงเรียนที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้งานดังกล่าว(นุชนาฏ วิจิติโกคา 2529:77) ส่วนในระดับประถมศึกษาก็มีหลายโรงเรียนที่มีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้จำนวนไม่น้อย และเชื่อว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ 2530:3) ซึ่งในการจัดการศึกษาในระดับนั้น เป็นการศึกษากาตบังคับและเป็นขั้นพื้นฐานที่รัฐพึงจัดให้เยาวชนทุกคน(สพช. 2527:1) การประถมศึกษาจึงเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งในการศึกษาและการพัฒนาประเทศ โดยเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบวางแผนการศึกษาในระดับจังหวัด และมีบทบาทสำคัญในการประถมศึกษาปัจจุบัน (สพช. 2526:7)ที่จะต้องวางแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ให้ผลของการศึกษาทำให้คนสามารถพัฒนาตนเอง สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม วางแผนดำเนินการ

ในสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ในหลายลักษณะ คือ การบริหาร การบริการ การวิจัยและการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมและสิ่งแวดล้อมของไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถาบันให้สอดคล้องกับความเป็นไปในสังคม และมีแนวโน้มว่านักเรียนจะต้องมี ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) สูงขึ้น (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ 2530:3) เพราะการดำเนินชีวิตประจำวันจะต้องเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์มากขึ้นทุกทีดังกล่าวข้างต้นนั่นเอง

จากสภาพการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในวงการศึกษาดังกล่าว ก็มีข้อถกเถียงกันในปัญหาหลายประเด็น เช่น ปัญหาด้านความผิดพลาดทางการศึกษา (สำเน ปัทมทิน 2526:59 นิตยา กาญจนวรรณ 2526:23) ปัญหาด้านโปรแกรม ด้านบุคลากร ด้านเศรษฐกิจและการลงทุน ด้านเทคนิคของเครื่อง และด้านนโยบายและแผนการใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งยังไม่มีข้อมูลสรุปที่แน่ชัดว่าควรจัดการอย่างไร และควรนำมาใช้ในระดับใด ลักษณะไหน จึงจะสอดคล้องกับความต้องการและคุ้มกับการลงทุน (วีระ ไทยพานิช 2527:47)

ในสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาของประเทศไทย ปรากฏว่า มีการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ทั้งในระดับปริญญาตรี และโท ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง (วิชชุดา กุญษ์สวัสดิ์ 2530:57) ในระดับมัธยมก็มีการเปิดสอนวิชาคอมพิวเตอร์ขึ้นแล้วมีหลายโรงเรียนที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมีถึง 25 โรงเรียนที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้งานดังกล่าว (นุชนาฏ จิตติโกศา 2529:77) ส่วนในระดับประถมศึกษาก็มีหลายโรงเรียนที่มีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้จำนวนไม่น้อย และเชื่อว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ 2530:3) ซึ่งในการจัดการศึกษาในระดับนั้น เป็นการศึกษาค้นคว้าและเป็นขั้นพื้นฐานที่รัฐพึงจัดให้เยาวชนทุกคน (สพช. 2527:1) การประถมศึกษาจึงเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งในการศึกษาและการพัฒนาประเทศ โดยเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบวางแผนการศึกษาในระดับจังหวัด และมีบทบาทสำคัญในการประถมศึกษาปัจจุบัน (สพช. 2526:7) ที่จะต้องวางแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ให้ผลของการศึกษาทำให้คนสามารถพัฒนาตนเอง สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม วางแผนดำเนินการ

มิให้ระบบเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคต่อโอกาส และความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ที่มีคุณภาพ ตลอดจนการแก้ปัญหาและพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพของการประถมศึกษาในจังหวัดด้วย โดยมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการปฏิบัติการจัดการศึกษาในระดับดังกล่าว ดังนั้นการดำเนินการการประถมศึกษาในจังหวัด จึงเป็นเรื่องที่คณะกรรมการ การประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะต้องพยายามหาวิธีการและ เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการให้บรรลุจุดประสงค์ทางการศึกษา ให้มากที่สุด

จากสภาพการใช้คอมพิวเตอร์และบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา และความไม่ชัดเจนในการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการศึกษาดังกล่าว จึงมีประเด็นที่น่าสนใจว่า การที่ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สามารถเลือกใช้งานได้ทั้งงานและสภาพท้องถิ่นมีมากมาย และ แนวคิดเรื่องการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ได้พัฒนาไปมาก รวมทั้งการที่การเรียนการสอน ในระบบเดิมได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดประสิทธิภาพ ไม่เสมอภาค ไม่อาจตอบสนองความต้องการ ในด้านการเรียนการสอนได้ทั่วถึง และมีเทคโนโลยีต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการเรียน การสอนและการจัดการศึกษามากขึ้นนั้น ผู้มีหน้าที่วางแผนการศึกษาจะจัดการอย่างไร บทบาท และทิศทางของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่กำลังปรากฏอยู่ในสังคมไทย และหลังไหลเข้ามาจาก ต่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่จะต้องนำมาพิจารณาใช้ในระบบการศึกษาอย่างรอบคอบ โดยการ วางแผน หรือกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนแน่นอนว่าควรหรือไม่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอน ของไทย และถ้าจะใช้ควรใช้ในแนวทางใด นโยบายการศึกษาที่เกี่ยวกับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ ควรเป็นไปในรูปใด บทบาทของครูและนักเรียนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรสภาพของการศึกษาควรมี แนวโน้มไปในลักษณะใด จะมีผลกระทบต่อสังคมอย่างไรมีผลทางจิตวิทยาด้านใดบ้าง จะเตรียมการ สำหรับสังคมยุคคอมพิวเตอร์ในอนาคตไว้อย่างไร และจะมีแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นอย่างไร เพื่อที่จะสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้ง มีความสมดุลย์ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งด้านทักษะ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลในชาติ ซึ่งสภาพต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าได้มีการศึกษาอย่างแท้จริง จะทำให้ทราบถึงแนวทางการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ในการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษานั้นต้องการการวิจัย

ซึ่งการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จัดทำขึ้นมาเพื่อพัฒนาและขยายแนวความคิดในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาเท่านั้น แต่ยังนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อีกประการหนึ่งการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญอย่างหนึ่ง จึงจำเป็นต้องอาศัยการวิจัยและศึกษา เพื่อสนับสนุนการวางแผนและการปรับปรุง โดยการศึกษาวิจัยจะชี้ให้เห็นทิศทาง และแนวโน้มความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษา อันเป็นการก่อกำหนดการวางแผนการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะในด้านการวางแผนนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องทำคือสำรวจความต้องการในการใช้คอมพิวเตอร์และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ผดุง อารยะวิญญู 2527:82) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาบทบาทและสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการประถมศึกษาในระดับจังหวัด จึงช่วยให้ทราบแนวทางในการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา อันจะเป็นการส่งเสริม และพัฒนาการศึกษาของไทยในปัจจุบันและอนาคตให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัดที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดเกี่ยวกับบทบาทของคอมพิวเตอร์การศึกษาในระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์การศึกษาในระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการสำรวจความคิดเห็นของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดทั่วประเทศ และคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเกี่ยวกับบทบาทและสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษา ในหัวข้อต่อไปนี้

1. สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในการประถมศึกษาในระดับจังหวัด

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคอมพิวเตอร์ในการศึกษา
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและความจำเป็นในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการศึกษาระดับประถมศึกษา
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการในการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาระดับประถมศึกษา
5. การเตรียมการแก้ปัญหาในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการศึกษาระดับประถมศึกษา

คำจำกัดความ

1. คอมพิวเตอร์ในการศึกษา หมายถึงการนำคอมพิวเตอร์เข้าไปใช้ในการศึกษาระดับประถมศึกษาทั้งในด้านการบริหาร การบริการ การวิจัยและการเรียนการสอน
2. คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด(กปจ.) หมายถึง คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษาภายในเขตจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ศึกษาธิการจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนข้าราชการครู ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแต่งตั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเลือกจากประชาชนในเขตจังหวัด และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด(ผอ. ปจ.)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์การศึกษาในระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
2. ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของคอมพิวเตอร์ในการศึกษาของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดอันจะเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้คอมพิวเตอร์การศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. ผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการใช้และกำหนดนโยบายการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับอื่นๆ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต